

Jelgavas novads

Cenu pagasts

Publicēts: 27.01.2023.

Platība: 12 135 ha

Iedzīvotāju skaits: 4683 (2021.gada sākumā)

Cenu pagasta apdzīvotas vietas: Āne, Brankas, Tetele, Dalbe, Jaunpēternieki.

Daba

Cenu pagasts atrodas Viduslatvijas zemienes Tīreļu līdzenumā, pagasta Dienvidu malā pie Lielupes sākas Zemgales līdzenums. Reljefs ir līdzens, pagasta Austrumu daļā tas sasniedz 9,6 metrus virs jūras līmeņa. Pagasta Dienvidos, Ānes un Teteles ciemu apkārtnē, agrākajos māla karjeros izveidojušies vairāki diķi. Lielupes un Iecavas krastos atrodas vairākas izpētītas Jelgavas māla baseina atradnes. Austrumu daļā Pēternieku augstais un pārejas purvs, daļa no Lāču purva. Pagasta Rietumu un Austrumu daļā lieli mežu masīvi.

Cenu pagastā netālu no "Silgraužu" mājām atrodas militārās fortifikācijas lauka būve Silgraužu skanstis, kuras uzdevums bijis aizsargāt kājniekus. Šis skanstis ir Jelgavas apkārtnē vislabāk saglabājusies šāda veida militāra būve, 1812.gada Napoleona kara lieciniece. Vietējie iedzīvotāji šo objektu dēvē par franču skanstīm.

Vēsture

Tagadējā Cenu pagasta teritorijā savulaik atradās Cenas muiža, kuras centrs bija Misas upes labajā krastā iepretī tagadējam LLU Zirgkopības mācību centram "Mušķi" 19.gadsimta 20.gados muižas īpašnieks krievu kamerkungs Račinskis uzcēla grezno klasicisma stila pili. Pils un muižas saimniecības ēkas nopostītas 1919.gadā, Latvijas Neatkarības kara kauju laikā. Latvijas neatkarības periodā bijušās Cenu muižas iedzīvotāji joprojām sevi dēvēja par *ceneniekiem*, kuri ar savu sarakstu piedalījās arī Ozolnieku pagasta pašvaldības vēlēšanās. Neatkarības kara laikā cieta arī Teteles muižas apbūve. Pie tagadējās Teteles pamatskolas labi saglabājies muižas parks, kurā atrodas no kalmiem akmeņiem būvēts tornītis. Tas ir agrākā parka elementa - mākslīgo pilsdrupu – sastāvdaļa, kas šeit atrodas kopš 19.gadsimta. Cenu pagastā agrāko muižu vēsturiskā apbūve nav saglabājusies. Vecākā pagasta ēka ir Dalbes baznīca, kas uzcelta 1869.gadā pēc arhitekta Nikolaja Guseviča projekta.

Smagas Neatkarības kara kaujas tagadējā Cenu pagasta teritorijā notika 1919.gada novembrī. Pēc kara pie Skuju kroga (vēlāk skolas) atradās 6. Rīgas kājnieku pulka karavīru brāļu kaps, pie kura bija uzlikts koka piemineklis. 1937.gadā pēc Skuju skolas pārziņa Jāņa Medņa iniciatīvas tā vietā uzstādīja tēlnieka Mārtiņa Šmalca pieminekli 6. Rīgas kājnieku pulka karavīriem, bet brāļu kapā guldīto karavīru mirstīgās atliekas pārbedīja Cenu kapos. Tagad piemiņas vieta pie bijušās Skuju skolas ir valsts nozīmes aizsargājams kultūrvēsturisks objekts.

Cenu pagasta vēsture aizsākās pēc Otrā pasaules kara, kad padomju vara veidoja jaunas administratīvās vienības – ciemu padomes. 1945.gadā Cenu ciemu izveidoja agrākajā Ozolnieku pagastā. Tālākā paplašināšanās notika 1954.gadā, kad Cenu ciemam pievienoja Teteles un Annas ciemus. 1962.gadā ciems vēl paplašinājās, kad pievienoja daļu no Dalbes ciema. Kad Latvijā atgriezās pie pagastiem, 1990.gadā Cenu ciemu pārdēvēja par Cenu pagastu. Tagad Cenu pagastā ietilpst vēsturisko Teteles, daļēji Ozolnieku un Pēternieku pagastu teritorijas.

Ievērojamas personības:

Aleksandrs Ozoliņš (1884. 1943.) – dzimis Ozolnieku pagasta “Zapleķos”. Pedagogs, dramaturgs, Liepājas pilsētas drāmas un operas teātra direktors. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

Artūrs Baumanis (1892. – 1975.) – dzimis Teteles pagastā. Gleznotājs. Atzinību ieguvis kā marīnists.

Kristaps Linde (1881. – 1948.) – dzimis Pēternieku pagastā. Aktieris, režisors, skatuves mākslas pedagogs.

Fricis Apšenieks (1894. – 1941.) – dzimis Teteles pagastā. Šahists un žurnālists. Vairākkārtējs valsts čempions šahā.

Kārlis Čablis (1891. – 1976.) – Lāčplēša Kara ordeņa kavalieris, pulkvedis, piederēja “Čabļu” mājas, Teteles pagastā

Jēkabs Žanis Kļava (1892. – 1942.) – dzimis Pēternieku pagastā. Lāčplēša Kara ordeņa kavalieris, virsmežsargs Ozolnieku pagastā, saimniekojis “Mazsilgraužos”, bijis Ozolnieku pagasta Aizsargu nodaļas priekšnieks. Miris apcietinājumā Krievijā, Sibīrijā

Hugo Brente (1897. – 1949.) – Lāčplēša Kara ordeņa kavalieris, 20gs. 30.gados bijis mežsargs Ozolnieku pagasta teritorijā. Apbedīts Dalbes kapsētā.

Jēkabs Kupens (1898. – 1944.) – Lāčplēša Kara ordeņa kavalieris. Dzīvojis un saimniekojis Teteles pagasta “Apiņos”. Apbedīts Teteles kapos.

Jēkabs Roze (1900. – 1946.) – Lāčplēša Kara ordeņa kavalieris. Dzīvojis un saimniekojis Teteles pagasta “Rozēs”. Apbedīts Teteles kapos

Cenu un Ozolnieku pagasta apvienības pārvalde

 +371 63050241

 +371 28652208

 +371 63085179

<https://www.jelgavasnovads.lv/lv/cenu-pagasts>